

Bijlagen

Samenleving in beweging

Diversiteit en sociale cohesie nader beschouwd

Erik de Bakker
Lex Thijssen
Wil Portegijs

Inhoud

A	Definities van diversiteit.....	3
B	Definities van sociale cohesie.....	4
C	Theorieën en hypothesen rond sociale cohesie.....	5

A Definities van diversiteit

publicatie	definitie / omschrijving
Hambrick et al. (1996: 662) ¹	Variation in team members' characteristics.
Thomas en Ely (1996: 80)	The varied perspectives and approaches to work that members of different identity groups bring.
Pelled et al. (1999: 1)	The extent to which a unit (e.g., a work group or organization) is heterogeneous with respect to demographic attributes.
Roberson (2006: 220, tabel 1)	Diversity encompasses the many ways people may differ, including gender, race, nationality, education, sexual orientation, style, functional expertise, and a wide array of other characteristics and backgrounds that make a person unique.
Harrison en Klein (2007: 1200)	The distribution of differences among the members of a unit with respect to a common attribute X, such as tenure, ethnicity, conscientiousness, task attitude, or pay.
Page (2010: 16)	When scientists speak of diversity, they can mean any of three characteristics of a population. They can mean variation in some attribute, such as differences in the length of finches' beaks. They can mean diversity of types, such as different types of stores in a mall. Or they can mean differences in configuration, such as different connections between atoms in a molecule.
Guillaume et al. (2012: 82)	We define dissimilarity ² in work groups as the differences between a focal group member and his or her peers with respect to actual demographic (e.g., age, ethnicity/race, gender, and tenure) or idiosyncratic characteristics (e.g., personality, attitudes, values, and beliefs).
Unzueta et al. (2012: 304)	Heterogeneity in a wide range of demographic dimensions.
Mor Barak (2015: 85)	Demographic differences among members, including both observable (e.g., gender, race, age) and non-observable (e.g., culture, cognition, education) attributes, and is considered a characteristic of a workgroup or organization.
Shemla et al. (2016: 89)	An infinite number of objective and perceived differences among members of an organizational unit, such as age, nationality, and work abilities.
Jennissen et al. (2018:16)	Met diversiteit bedoelen we in deze verkenning dus hoofdzakelijk de grote verscheidenheid aan herkomstlanden.
Greenaway en Turetsky (2020: 171)	The distribution of social groups among individuals in a given environment with respect to a particular attribute, such as race, ethnicity, gender, political ideology, religion, socioeconomic status, and sexual orientation.
Kastelein (2021: 3)	Diversiteit gaat over alle manieren waarop we van elkaar verschillen. .

¹ Bekijk in het rapport het literatuuroverzicht voor de volledige verwijzingen.

² Dissimilarity wordt hier gedefinieerd als synoniem voor diversiteit.

B Definities van sociale cohesie

publicatie	definitie / omschrijving
Durkheim (1893)	Interdependence between members of society, shared loyalties, and solidarity.
De Hart et al. (2002: 12)	De mate waarin bewoners gemeenschappelijke waarden delen, er sprake is van een zekere sociale controle, van de aanwezigheid en interdependenties van sociale netwerken (...), van vertrouwen in andere bewoners en de bereidheid om samen met hen te zoeken naar oplossingen voor collectieve problemen.
Chan et al. (2006: 290)	Social cohesion is a state of affairs concerning both the vertical and the horizontal interactions among members of society as characterized by a set of attitudes and norms that includes trust, a sense of belonging and the willingness to participate and help, as well as their behavioural manifestations.
Schnabel et al. (2008: 17)	De mate waarin mensen in gedrag en beleving uitdrukking geven aan hun betrokkenheid bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijk leven, als burger in de maatschappij en als lid van de samenleving.
Ultee et al. (2009: 27)	De mate waarin leden van een samenleving een hechte eenheid vormen of als los zand aan elkaar hangen.
Delhey et al. (2018: 430)	The quality of social cooperation and togetherness of a collective, defined in geopolitical terms, that is expressed in the attitudes and behaviors of its members. A cohesive society is characterized by resilient social relationships, a positive emotional connectedness between its members and the community, and a pronounced focus on the common good.
Van der Meer en Tolsma (2014: 460-61)	Social cohesion may be regarded as the degree of interconnectedness between individuals that is both a result and cause of public and civic life. It encompasses feelings of commitment, trust, and norms of reciprocity and is demonstrated by participation in networks and civic organizations.
CBS (2015: 11; zie ook Coté en Healy 2001)	Netwerken met gemeenschappelijke normen, waarden en referentiekaders, die het samenwerken binnen en tussen groepen onderling bevorderen.
Koopmans et al. (2015: 2)	A community's capacity for collective action in pursuit of public goods, and the attitudes and expectations of trust that undergird this capacity.
Schiefer en van der Noll (2017: 595)	We thus define social cohesion as a descriptive, multifaceted and gradual phenomenon attributed to a collective, indicating the quality of collective togetherness. The essential features of social cohesion are (1) the quality of social relations (including social networks, trust, acceptance of diversity, and participation), (2) identification with the social entity, and (3) orientation towards the common good (sense of responsibility, solidarity, compliance to social order).
Fonseca et al. (2019: 246)	The ongoing process of developing well-being, sense of belonging, and voluntary social participation of the members of society, while developing communities that tolerate and promote a multiplicity of values and cultures, and granting at the same time equal rights and opportunities in society.
Van Tubergen (2020: 263)	The degree to which individuals and groups have (strongly) positive relationships with each other, as opposed to no/neutral relationships or (strongly) negative relationships.
Bucx et al. (2020: 1)	De mate waarin en de manier waarop (groepen) mensen in de samenleving met elkaar verbonden zijn en zich met elkaar verbonden voelen.
Engbersen et al. (2022: 5)	Sociale cohesie gaat over wat een gemeenschap bij elkaar houdt en over het vermogen van burgers om samen te leven en samen te werken. (...) Een cohesieve samenleving kenmerkt zich door vertrouwen van burgers in elkaar en in belangrijke publieke instituties, door onderlinge solidariteit, door goede buurtrelaties en door geringe gevoelens van onveiligheid.

C Theorieën en hypothesen rond sociale cohesie

theorie/hypothese		korte omschrijving	categorie
homogamietheorie (Kalmijn 1998)			
1	ontmoetingsmogelijkhedenhypothese	Des te meer ontmoetingsmogelijkheden mensen hebben om andere mensen te ontmoeten, des te meer zij (kunnen) investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met anderen.	structureel
2	preferentiehypothese	Des te opener mensen zijn om andere mensen te ontmoeten, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met anderen.	cultureel en psychosociaal
3	formele en informele institutionele effectenhypothese	Des te meer formele en informele instituties het aangaan van sociale verbindingen faciliteren (dan wel bemoeilijken), des te meer (dan wel minder) mensen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	institutioneel (formele instituties) en cultureel (informele instituties)
culturele benadering (Van der Meer 2009)		Des te meer mensen zijn gesocialiseerd met prosociale normen en waarden, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	cultureel
institutionele benadering (Van der Meer 2009)		Des te meer instituties inzetten op prosociaal gedrag (via incentives, ondersteuning), des te meer mensen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	institutioneel
hulpbronnentheorie (Lancee en van de Werfhorst 2012; Van de Werfhorst 2014)		Des te meer hulpbronnen mensen hebben, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	hulpbronnen
relatieve deprivatietheorie (Lancee en Van de Werfhorst 2012; Pettigrew 2016; Van de Werfhorst 2014)		Des te meer mensen ervaren dat hun groep het (ten onrechte) minder goed heeft dan een relevante referentiegroep, des te meer minder zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	psychosociaal
similariteitshypothese (homophily-principle) (McPherson et al. 2001)		Des te meer gelijkenissen mensen in andere mensen zien, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met die andere mensen.	psychosociaal
sociale hiërarchie hypothese (Andriessen et al. 2020; Sidanius en Pratto 1999; Snellman en Ekehammar 2005)		Des te meer groepen in sociaaleconomisch en/of cultureel opzicht nabij de normgroep (of dominante groep) staan, des te meer mensen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met deze groepen. Dit resulteert in een sociale hiërarchie in de samenleving.	psychosociaal
sociale identiteitstheorie (Tajfel en Turner 1986)		Des te meer mensen een positieve identiteit ontleen aan en zich identificeren met de eigen sociale groep, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met de <i>ingroup</i> . Mensen identificeren zich sterker met de eigen sociale groep wanneer zij meer blootgesteld worden aan diversiteit.	psychosociaal

intergroep-conflicttheorie (Blalock 1967; Blumer 1958; Quillian 1995; Scheepers et al. 2002)	Des te meer (ervaren) intergroep competitie mensen ervaren, des te minder zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met <i>outgroup(s)</i> en des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met de <i>ingroup</i> . Mensen ervaren meer intergroep competitie wanneer zij meer blootgesteld worden aan diversiteit.	psychosociaal
intergroep-contacttheorie (Allport 1954; Paluck et al. 2019; Pettigrew en Tropp 2006)	Des te meer positief intergroep contact mensen hebben, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met <i>outgroup(s)</i> . Mensen hebben meer positief intergroep contact wanneer zij meer blootgesteld worden aan diversiteit – met name indien aan één of meerdere faciliterende condities wordt voldaan (gelijke status, gelijke doelen, samenwerking, ondersteuning van bovenaf).	psychosociaal
familiarisatiehypothese en acculturatiehypothese (Bessudnov en Shcherbak 2020; Newman 2013; Ramos et al. 2019; Savelkoul et al. 2011; Schneider 2008)	Met het (op korte of langere termijn) toenemen van diversiteit zullen mensen meer (nieuwe) sociale verbindingen willen aangaan met de <i>ingroup</i> en minder met <i>outgroup(s)</i> vanwege dreiging en/of onzekerheid. Op een zeker moment zullen mensen aan (toenemende) diversiteit wennen en ook meer (nieuwe) sociale verbindingen willen aangaan met <i>outgroup(s)</i> .	psychosociaal
gepolitiseerde contextenhypothese (Hopkins 2010)	Of diversiteit (of een toename daarin) ervoor zorgt dat mensen meer zullen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met de <i>ingroup</i> en minder met <i>outgroup(s)</i> hangt af van de mate waarin diversiteit gepolitiseerd wordt door media en/of politici. Des te meer diversiteit (op een negatieve manier) gepolitiseerd wordt door media en/of politici des te meer mensen zullen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met de <i>ingroup</i> en des te minder met <i>outgroup(s)</i> .	psychosociaal
<i>constrict</i> -hypothese (Putnam 2007)	Des te meer mensen blootgesteld worden aan diversiteit, des te minder zij willen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met <i>outgroup(s)</i> én met de <i>ingroup</i> vanwege toegenomen maatschappelijke onzekerheid.	psychosociaal
anomiehypothese (Durkheim 1951; Van der Meer en Tolsma 2014; Merton 1938; Ultee et al. 2009)	Des te meer anomie mensen ervaren, des te minder zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met anderen. Mensen ervaren meer anomie wanneer zij meer blootgesteld worden aan diversiteit.	psychosociaal

	de verlies-van-gemeenschapszinhypothese (Putnam 2000; Tönnies 1957)	Des te meer mensen op regelmatige basis met dezelfde mensen in aanraking komen, des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen. Mensen komen minder op regelmatige basis met dezelfde mensen in aanraking als gevolg van toenemende urbanisatie en mediagebruik.	structureel
	sociale controletheorie / sociale disorganisatietheorie / collectieve zelfredzaamheidstheorie (Sampson 2012; Sampson en Groves 1989; Sampson et al. 1999)	Des te meer sociale groepen (expliciet of impliciet) in staat zijn pro sociaal gedrag af te dwingen, des te meer mensen investeren in (nieuwe) sociale verbindingen met positieve collectieve uitkomsten tot gevolg. Sociale groepen zijn minder in staat om pro sociaal gedrag bij mensen af te dwingen wanneer diversiteit toeneemt en de mogelijkheid voor sociale controle afneemt.	structureel
	sociaalkapitaaltheorie (Portes 1998)		
1	sociaal kapitaal als individuele hulpbron (Bourdieu 1986; Burt 2004; Granovetter 1973; Lin 1999)	Des te meer sociale hulpbronnen mensen hebben (emotioneel of instrumenteel), des te beter is hun kwaliteit van leven.	hulpbronnen
2	sociaal kapitaal als een collectief goed (Coleman 1988; Portes en Vickstrom 2011; Putnam 2000)	Des te meer sociaal kapitaal in een samenleving aanwezig is (mits cliquedvorming wordt tegengegaan), des te beter is de kwaliteit van de samenleving.	hulpbronnen
	interdependentietheorie (Elias 1982; De Swaan 2004) en (cultureel) evolutionaire theorieën naar generaliserende vormen van altruïsme (Baldassarri 2020; Henrich 2020)	Des te meer afhankelijk mensen van andere mensen zijn (bijv. door herhaalde economische transacties), des te meer zij investeren in (nieuwe) sociale verbindingen.	psychosociaal
	hulpwaardigheidstheorie (<i>deservingness theory</i> /CARIN-model) (Meuleman et al. 2020; Van Oorschot 2000)	Mensen zijn meer bereid om andere mensen te hulp te schieten wanneer die buiten hun schuld in de problemen zijn gekomen (controle); dankbaarheid tonen (attitude); indien mogelijk, hulp teruggeven (reciprociteit); dichterbij henzelf staan (identiteit) en meer hulpbehoevend zijn (noodzaak).	psychosociaal
	optimale onderscheidenheidsmodel (Brewer 1991; Tiemeijer 2017)	Des te meer een groep in staat is om leden een gemeenschappelijke, onderscheidende identiteit aan te bieden zonder volledige assimilatie af te dwingen, des te meer individuen zich aangetrokken voelen tot deze groep.	psychosociaal